

מי היה האיש שהיה | שופר אדרת

היתה שפתו החמישית של איש זה, שדיבר עברית, רוסית, צרפתית, ערבית ויידיש. כשהוא רכוב על סוס הוא עבר בדרכים מסוכנות, והעמיק את ידי עותיו על האיסלאם ואת חיבתו לסוציאליזם. אחת התחנות הבאות בחייו היתה לונדון, שם נמצא ללא פרוטה בכיס. כדי לשלם את שכר הדירה לחדר העלוב, עבד בעבודות צדדיות ובהתנדבות. כשברל כצנלסון שם עליו עין, הוא שלח לו כסף להוצאות הדרך – וכך הפך הסטודנט מלונדון לעיתונאי תל-אביבי ב"דבר". מעסיקו הבא, לא מתחום התקשורת, רת, חיבב אותו. "קצת מזרחי, קצת אקוטי", אמרו עליו. בסביבתו תיארו אותו כאדם שעושה רושם נעים מאוד בהליכותיו, דובר שפות, דיין וחרוז, אחראי ומסור. 20 שנה הוא מילא תפקיד חשוב, ללא הפסקה. עד שקמה המדינה.

זה האיש:

פתרון החידה מהשבוע שעבר

בן משפחת צ'רטוק, שעלה עם משפחתו מאוקראינה והתיישב בכפר ערבי ב-1906; שלמד במחזור הראשון של גימנסיה הרצליה בתל אביב שנתיים לאחר מכן; שהתגייס לצבא העותמאני ושירת כקצין מתורגמן של מפקד גרמני; שהיה עורך ועיתונאי ב"דבר"; שמור נה לראש המחלקה המדינית של הסוכנות היהודית לאחר רצח ארלוזורוב; שהיה שר החוץ הראשון של מדינת ישראל, וניצח על המשא ומתן לשבייתת נשק עם מצרים, לבנון, ירדן וסוריה; שנשא נאום בכורה בשם ישראל בעצרת האו"ם; שחתם על הסכם השילוח מים עם גרמניה; שמילא את מקומו של ראש הממשלה דוד בן גוריון שהתפטר, ואחר כך הקים ממשלה בראשותו; שנשמן בבית הקברות הישן של תל אביב – הוא משה שרת (1894-1965).

כשהכנסת רנה על תקציב משרדו, היה נתון איש זה למתקפה. הנואמים עקצו אותו על חוסר ישע ויוזמה, על חוסר 'קו' ועל בדידות לא מזהירה שאליה נקלעה המדינה. הם תקפו אותו על כך שהי מערב עוין והמזרח ניתק את היחסים איתנו, ותהו לאן אנו הולכים ומנין אנו באים. גם בשורות מפלגתו נשמעו טענות על חוסר ההצלחות, על המרצב ועל התבוסות – בוושינגטון, במוסקבה ובאו"ם. הוא היה צריך לשמוע, לא להגיב, ולשתוק. חבריו משמאל טענו כי שיעבר אותנו לאימפריאליזם האמריקאי. אחרים שאלו אם יש אמת בשמועות על חידוש היחסים עם ברית המועצות. איש זה נאלץ להכחיש ולחזור ולהכחיש, ובעיקר לשתוק. יום לפני חידוש היחסים עם ברית המועצות הוא היה האורח של עיתונאי ירושלים, שלהצו עליו לומר משהו על היחסים עם מוסקבה. "אין ברצוני להתחרות בנביאים", אמר בתשובה, ושתק. ואז הכל השתנה. מדיניות החוץ של ישראל יצאה מהמבוי הסתום. משרדו עבר סוף סוף לשכונת שיח' באדר, והשגריר חזר למוסקבה. שנים לפני כן מצא איש זה, תלמיד תל-אביבי, חבורה מעניינת בקושטא. היו אלה צעירים מרוסיה ובחורים מארץ ישראל, שנפגשו שם כדי להתכונן לחיים בארץ החדשה. אחד מהם, פועל חקלאי בשם דוד גרין, ששינה אחר כך את שמו, חלם שם על קריירה לטובת העם היושב בציון. חברו לחדר של גרין, יצחק בן צבי, היה צנוע יותר, שקט ולמדן, ולא העלה ברעתו שיום יבוא וחברו יהיה ראש הממשלה והוא יהיה נשיא המדינה.

בהמשך, השתלם איש זה בבית ספר לקצינים בקושטא, נדד ממקדוניה לצפון חיג'אז ובדרך חזרה עבר בארם-צובא כקצין מתורגמן, שהתלווה למפקד גרמני שעמד בראש יחידה טורקית. גרמנית